

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права



Банасевич І. І.

КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО

**Методичні вказівки для підготовки до семінарських
занять здобувачів освіти денної форми навчання
спеціальності 081 «Право»**

**Івано-Франківськ
2023 рік**

Схвалено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №9 від 16 лютого 2023 р.)

Рекомендовано до видання на засіданні Вченої ради Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №8 від 25 травня 2023 р.)

Рецензенти:

О.Р. Ковалишин – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

О.С. Олійник – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступник директора Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Банасевич І.І. Конкурентне право: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів освіти денної форми навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ, 2023. 27 с.

Посібник розроблений на основі навчального плану освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 081 «Право» і призначений для підготовки до семінарських занять із навчальної дисципліни «Конкурентне право». В посібнику викладені завдання до семінарських занять із навчальної дисципліни «Конкурентне право», які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, практичних завдань, питань для самоконтролю. До кожної теми поданий перелік рекомендованої літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, а також нормативно-правові акти.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Банасевич І. І., 2023

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	7
Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України	7
Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції	9
Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання	13
Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання	16
Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції	18
Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства	21
Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства	22
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ	24

ВСТУП

Один із основоположних принципів ринкової економіки – це вільна конкуренція товаровиробників. Україна йде дорогою формування ринкової економіки, а центральне місце в розпочатих економічних реформах посідає створення ринкового механізму і його основної ланки – конкуренції.

Із набуттям чинності у 2002 р. Законом України «Про захист економічної конкуренції» втратив силу Закон України «Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності» і ще низка нормативно-правових актів. Законодавство України про захист економічної конкуренції почало формуватися на базі самого Закону України «Про захист економічної конкуренції», законів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів.

Відносини, пов'язані з процесами конкуренції, є однією з найбільш спірних сфер правового регулювання. Законодавчі акти про конкуренцію є достатньо складними, містять непрості юридичні і економічні поняття, що вимагає спеціальної підготовки фахівців у сфері їх застосування, навчання розуміти і застосовувати нові правові поняття й інститути.

У предмет навчальної дисципліни «Конкурентне право» входить вивчення конкурентного законодавства, що визначає систему антимонопольних органів, їх повноваження, порядок здійснення контролю за дотриманням конкурентного законодавства; правила поведінки суб'єктів господарювання на ринку, заборонені види анти-конкурентних узгоджених дій і монополістичної діяльності; товарні і територіальні межі ринку, а також монополічне становище суб'єктів господарювання на ньому; відповідальність за порушення конкурентного законодавства, застосування адміністративного і судового порядку захисту конкуренції.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні:

- знати:

- ✓ проблемні питання теорії, практики та законотворчості у сфері економічної конкуренції;
- ✓ основні поняття та терміни конкурентного права;
- ✓ чинне конкурентне законодавство;
- ✓ правові основи діяльності Антимонопольного комітету України;
- ✓ особливості діяльності природних монополій;
- ✓ правове регулювання економічної концентрації;
- ✓ види та суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції та законодавства про захист від недобросовісної конкуренції;
- ✓ процесуальні норми конкурентного законодавства;
- ✓ шляхи гармонізації конкурентного законодавства з правом Європейського Союзу.

- вміти:

- ✓ порівнювати і аналізувати норми конкурентного законодавства;
- ✓ тлумачити і застосовувати чинне конкурентне законодавство;
- ✓ узагальнювати практику застосування конкурентного законодавства та робити відповідні висновки;
- ✓ давати юридичну кваліфікацію конкурентним відносинам.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства

Зародження та розвиток конкурентного законодавства. Предмет та завдання навчальної дисципліни «Конкурентне право». Основні поняття конкурентного права.

Законодавчі акти, що визначають склад конкурентного законодавства. Характеристика законів «Про захист економічної конкуренції» та «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Тема 2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України

Завдання і принципи діяльності антимонопольних органів. Порядок формування та повноваження Антимонопольного комітету України. Структура органів Антимонопольного комітету України. Відмінності повноважень Антимонопольного комітету України від повноважень територіального відділення. Правовий статус державного уповноваженого. Правовий статус голови територіального відділення Антимонопольного комітету України. Реалізація повноважень Антимонопольного комітету України.

Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку

Товарний ринок і чинники, що впливають на його межі. Характеристика географічних кордонів товарного ринку. Основні критерії, за якими визначаються типи ринків, їх коротка характеристика. Різні види бар'єрів виходу на ринок. Визначення частки суб'єкта господарювання на ринку. Визначення стану конкуренції на ринку.

Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій

Поняття «природна монополія». Сфера діяльності суб'єктів природних монополій. Характеристика суміжних ринків. Необхідність регулювання діяльності природних монополій. Методи регулювання діяльності природних монополій. Національні комісії регулювання природних монополій. Регулювання і контроль в окремих галузях природних монополій.

Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Зловживання монопольним (домінуючим) становищем. Характеристика цінових зловживань монопольним становищем. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Горизонтальні, вертикальні, конгломератні і змішані антиконкурентні узгоджені дії. Наслідки антиконкурентних узгоджених дій. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань.

Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання

Види економічної концентрації. Умови отримання згоди на концентрацію (злиття) в антимонопольних органах суб'єктами господарювання. Визначення афілійованих осіб. Випадки, при яких антимонопольні органи дають згоду або відмовляють в наданні згоди на концентрацію. Визначення порогових показників учасників концентрації. Умови наявності вирішального впливу одного суб'єкта господарювання на інших. Порядок подачі заяви на концентрацію. Документи, які додаються до заяви на концентрацію. Порядок розгляду заяв (справ) про концентрацію.

Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання

Поняття і види узгоджених дій. Умови, при яких необхідне отримання згоди антимонопольних органів на узгоджені дії. Узгоджені дії, які не вимагають попереднього отримання згоди антимонопольних органів. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання. Порядок подачі та розгляду заяв (справ) про надання дозволів на узгоджені дії. Документи, які додаються до заяви на узгоджені дії. Підстави для відмови у видачі дозволу на узгоджені дії.

Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Поняття та види недобросовісної конкуренції. Ознаки недобросовісної конкуренції.

Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця). Неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки. Неправомірне використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Порівняльна реклама.

Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця). Купівля – продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом. Схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця). Схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника). Схилення господарюючого суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом. Підкуп працівника постачальника. Підкуп працівника покупця (замовника). Досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію. Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції.

Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства

Порядок підготовки проведення перевірок антимонопольними органами. Відмінність планових перевірок від позапланових. Документи, які готуються для проведення перевірок. Перелік питань, досліджуваних при перевірці суб'єктів господарювання, органів влади і місцевого самоврядування. Організація проведення перевірок. Підвідомчість розгляду заяв (справ) органам Антимонопольного комітету України. Вимоги до подачі заяви про порушення конкурентного законодавства. Розгляд заяв антимонопольними органами. Розгляд справ антимонопольними органами. Права і обов'язки осіб, які беруть участь у розгляді справи. Рішення, які антимонопольні органи приймають за результатами розгляду справ. Процедура здійснення перегляду рішень у справах.

Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства

Загальне поняття відповідальності за порушення конкурентного законодавства. Характеристика основних видів відповідальності за порушення конкурентного законодавства. Штрафи та діючі розміри штрафів у конкурентному законодавстві. Чинники, що впливають на визначення штрафів. Особливості і умови застосування примусового поділу як міри відповідальності. Адміністративна відповідальність. Порядок застосування відшкодування шкоди в практиці застосування конкурентного законодавства.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України (2 години)

Методичні рекомендації: при підготовці теми слід з'ясувати поняття економічної конкуренції як предмету конкурентного права, особливості цієї галузі, місце в системі права України. При характеристиці системи конкурентного законодавства слід окреслити його історичний розвиток, детальніше ознайомитись із Законом України «Про захист економічної конкуренції» та Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції», дати загальну характеристику іншим нормативно-правовим актам. Необхідно також звернути увагу на структуру органів Антимонопольного комітету України, відмінності повноважень Антимонопольного комітету України від повноважень територіального відділення, а також характеристику статусу державного уповноваженого і голови територіального відділення.

Питання для обговорення:

1. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Конкурентне право».
2. Система конкурентного законодавства.
3. Завдання, принципи діяльності та утворення Антимонопольного комітету України.
4. Повноваження Антимонопольного комітету України.
5. Система антимонопольних органів.
6. Статус державного уповноваженого і голови територіального відділення Антимонопольного комітету України.

Практичне завдання: скласти порівняльну таблицю правового статусу державного уповноваженого та голови територіального відділення.

Питання для самоконтролю:

1. Предмет навчальної дисципліни «Конкурентне право»?
2. Які завдання конкурентного права?
3. Які основні завдання АМКУ?
4. Які принципи діяльності АМКУ?
5. Як утворюється АМКУ?
6. Які повноваження АМКУ?
7. Яка система антимонопольних органів?

Нормативні акти та література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).
3. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

4. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
5. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Бакалінська. О. О. Сучасні тенденції систематизації й уніфікації конкурентного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2014. №6. С. 60-63. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2014/06_2014.pdf.
8. Безух О.В. Теоретичні проблеми правового регулювання відносин економічної конкуренції в Україні. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 270 с.
9. Безух О.В. Державна допомога і економічна конкуренція: проблеми взаємодії. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 151-156.
10. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
11. Господарське право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Х.: Одиссей, 2012. 382 с.
12. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
13. Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №10. С. 31-34. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/7.pdf>.
14. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
15. Корчак Н.М. Конкурентне право в системі права України. *Юридичний вісник*. 2010. №2 (15). С. 47-49.
16. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.
17. Полухович Валерій. Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законотворення). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №10. С. 51-60. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/10.pdf>.
18. Полухович Валерій. Щодо окремих законодавчих пропозицій до Закону України «Про захист економічної конкуренції». *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №12. С. 75-79. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/12/13.pdf>.
19. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
20. Удалов Т. Г. Конкурентне право: Навч. посібник. К.: Школа, 2004. 496 с.
21. Швидка Т. Історія становлення і формування конкурентного законодавства (іноземний досвід). *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №1. С. 50-54.

Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції (4 год.)

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на основні групи порушень законодавства про захист економічної конкуренції, конкретні дії, в яких можуть проявлятися ці порушення, а також сформулювати власні приклади цих порушень.

Питання для обговорення:

Заняття 1.

1. Визначення монопольного становища суб'єкта господарювання на товарному ринку.
2. Офіційне визнання суб'єкта господарювання таким, що займає монопольне становище.
3. Ознаки дій, завдяки яким суб'єкт господарювання займає домінуюче становище.
4. Поняття та види зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

Термінологічне завдання: зловживання монопольним (домінуючим) становищем, товарні межі ринку, територіальні межі ринку, конкуренція, узгоджені дії, антиконкурентні узгоджені дії, недопущення конкуренції, усунення конкуренції, обмеження конкуренції, горизонтальні, вертикальні, конгломератні і змішані антиконкурентні узгоджені дії.

Практичні завдання.

1. Комунальне підприємство «Харківські теплові мережі» (надалі - КП «ХТМ») надає послуги на ринку централізованого теплопостачання у межах належних йому мереж.

З серпня 2017 року КП «ХТМ» нараховувало споживачам повну оплату за неякісну послугу з підігріву води та своєчасно не здійснювало перерахунки за цю послугу. Крім того, у період з серпня 2017 р. по лютий 2018 р. по м. Харкову мали місце відключення гарячої води в нічні часи. При цьому за дні подачі гарячої води з перервами більше 6 годин КП «ХТМ» також нараховувало споживачам повну оплату за ненадану в повному обсязі послугу з підігріву води та не здійснювало відповідних перерахунків. Внаслідок таких дій КП «ХТМ» завдало шкоду споживачам м. Харкова на загальну суму 12005,82 тис. грн.

Порушення припинено. Споживачам здійснено перерахунки за надані неякісні послуги на загальну суму 12005,82 тис. грн.

1. Керуючись необхідними нормами законодавства про захист економічної конкуренції виберіть рівень антимонопольних органів, які повинні розглядати дану справу?

2. Як в даному випадку, за законодавством, слід кваліфікувати дії цих суб'єктів господарювання?

3. Яких правил дотримувалися органи АМКУ, визначаючи рівень монопольного становища даного суб'єкта, з чого починали розгляд справи?

4. Який вид відповідальності може бути застосований в даному випадку? Визначить механізм застосування заходів відповідальності.

2. ДКП «ЖЕО Андрушевського району м. Житомир» займає монопольне становище на ринку експлуатації та поточного ремонту житлового фонду та на ринку з оформлення документів, надання довідок наймачам, власникам, користувачам житлового фонду в територіальних межах Калінінського району міста Житомир.

ДКП «ЖЕО Андрушевського району м. Житомир» стягувало з окремих споживачів експлуатаційні витрати на послуги з обслуговування та забезпечення електроенергією ліфтів, прибирання сходових клітинок, опалення місць загального користування, які фактично споживачі не отримували; необґрунтовано завищувало вартість послуг внаслідок включення до їх складу витрат на заробітну плату працівників, участь яких не підтверджується технологічними картами виконання цих платних послуг, та застосування норм часу не підтверджені нормативними чи іншими документами.

Крім того, ДКП «ЖЕО Андрушевського району м. Житомир» встановило необґрунтовану плату за оформлення документів на міжвідомчу комісію по обстеженню та реконструкції житлових та нежитлових приміщень, переводу з житлових приміщень у нежитлові, перебудування балконів, лоджій тощо, розмір якої не підтверджується фактичними витратами, а також відмовляло у наданні довідок мешканцям району, висуваючи вимоги щодо сплати заборгованості за квартирну плату.

1. Керуючись необхідними нормами законодавства про захист економічної конкуренції виберіть рівень антимонопольних органів, які повинні розглядати дану справу?

2. Як в даному випадку, за законодавством, слід кваліфікувати дії цих суб'єктів господарювання?

3. Що є обов'язковою умовою визначення складу такого порушення?

4. Яких правил дотримувалися органи АМКУ, визначаючи рівень монопольного (домінуючого) становища даного суб'єкта, яка процедура визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання?

5. Який вид відповідальності може бути застосований в даному випадку?

3. Приватне акціонерне товариство «Костопольський завод скловиробів» займає монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку скла полірованого.

У IV кварталі 2016 року ПрАТ «Костопольський завод скловиробів» підвищило середню ціну за 1 ум. м² скла полірованого на 11,4 відсотка у порівнянні з I кварталом цього ж року. При цьому рентабельність скла полірованого ПрАТ «Костопольський завод скловиробів» зросла з 46,7 до 66,3 відсотка, що перевищує рентабельність скла листового майже у 2 рази, середньо-галузевий рівень рентабельності (скляна промисловість) – майже у 4 рази, а максимальний рівень рентабельності у склянній промисловості - більш ніж у 1,6 рази.

Як показало проведене розслідування підвищення протягом 2016 року ціни на скло поліроване не було економічно обґрунтовано.

1. Керуючись необхідними нормами законодавства про захист економічної конкуренції виберіть рівень антимонопольних органів, які повинні розглядати дану справу?

2. Як в даному випадку, за законодавством, слід кваліфікувати дії цих суб'єктів господарювання?

3. Що є обов'язковою умовою визначення складу такого порушення?

4. Яких правил дотримувалися органи АМКУ, визначаючи рівень монопольного (домінуючого) становища даного суб'єкта, яка процедура визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання?

5. Який вид відповідальності може бути застосований в даному випадку?

Заняття 2.

5. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.

6. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

7. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань.

Практичні завдання:

1. Укладаючи договори на реалізацію лікєро-горілочаних виробів концерн «Волиньспирт» обумовлював обов'язкове придбання у нього мінімальної партії мінеральної води (500 пляшок), яка почала впроваджуватися у виробництво. Необхідність включення до договорів на реалізацію спиртних напоїв даної умови пояснювалася бажанням концерну зайняти своє місце на ринку мінеральних вод.

Виявивши зниження попиту на їхню продукцію, інші виробники мінеральної води звернулися до територіального відділення Антимонопольного комітету України з вимогою припинити таку практику з боку концерну «Волиньспирт».

Голова територіального відділення наклав своєю постановою штраф на концерн «Волиньспирт» в розмірі 5% його виручки від вартості реалізованої мінеральної води, вбачаючи ознаки зловживання монопольним становищем. Дайте правовий аналіз ситуації.

2. Державна акціонерна компанія «Укренерго» прийняла рішення про відпуск громадянам-споживачам електроенергії відповідного товару лише за умов обладнання їх квартир електролічильниками. Даним рішенням було встановлено перелік виробників електролічильників, продукцією яких можуть бути обладнані квартири споживачів для кожної області окремо. Працівники однієї з італійських фірм – виробників електролічильників, яка не була включена до відповідного переліку «Укренерго», зауважили, що їх продукція перестала користуватись попитом після прийняття згаданого рішення. Представники структурних підрозділів Державної акціонерної компанії в областях відмовляли італійській фірмі у придбанні її продукції на тій підставі, що вона не включена до переліку «Укренерго».

Італійська фірма звернулася із заявою до Антимонопольного комітету України, вбачаючи в діях Державної акціонерної компанії «Укренерго» порушення антимонопольного законодавства. Вирішіть справу.

3. Постановою мера міста N. місцевим податком на перепродаж автомобілів оподатковувалися всі підприємства, за винятком державних і споживчої кооперації.

Кваліфікуйте дії мера.

4. Місцева рада заборонила ПП «Метал» виробляти гачки для любительської рибної ловлі, мотивуючи це тим, що в місті вже є підприємство, яке предметно займається виробництвом даної продукції. ПП «Метал» звернулося до Вас як до юриста з наступним переліком питань:

1. Чи правомірне рішення місцевої ради?
2. Чи не порушені вимоги антимонопольного законодавства України?
3. Яким чином ПП «Метал» може захистити свої порушені права?

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть типи ринків.
2. З яких етапів складається визначення монопольного становища суб'єкта господарювання на ринку?
3. Які ознаки дій, завдяки яким суб'єкт господарювання займає домінуюче становище?
4. Які дії вважаються зловживанням монопольним становищем?
5. Які дії вважаються антиконкурентними узгодженими діями суб'єктів господарювання.
6. Які дії вважаються антиконкурентними діями органів влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю?

7. Які нормативні заборони щодо делегування повноважень органів влади та місцевого самоврядування?

8. Які нормативні заборони обмежувальної і дискримінаційної діяльності суб'єктів господарювання та об'єднань?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).

2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

3. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

4. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Розпорядження АМКУ №49 від 05.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>. (дата звернення 25.12.2022)

5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

6. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.

7. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. 5-те вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. 597 с.

8. Грудницький В. Гармонізація національного законодавства про зловживання монопольним (домінуючим) становищем із правом Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2017. №4. С. 59-63. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/4/13.pdf>.

9. Грудницький В. Збір і аналіз доказів у справах про зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №3. С. 46-50. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/3/10.pdf>.

10. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.

11. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

12. Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання на ринку: поняття та види. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №1.

13. Саніахметова Н., Мельник С. Підстави і види юридичної відповідальності за зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №3. С.27.

14. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

15. Скриньковський Р., Чубенко А. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної

конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №7. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/9.pdf>.

16. Швидка Тетяна. Визначення складу антиконкурентних узгоджених дій у формі спотворення результатів тендерів як виду конкурентних правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С. 70-74.

17. Шкляр С. Міжнародно-правове регулювання контролю над дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №5. С. 45-48. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/8.pdf>.

Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання (2 год.)

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на види економічної концентрації та на випадки, які не підпадають під концентрацію, умови отримання згоди на концентрацію, а також на порядок встановлення вирішального впливу однієї особи щодо іншої особи та визначення інших порогових показників учасників концентрації, таких як вартість активів суб'єктів господарювання, обсяг реалізації продукції, частка на ринку товару тощо.

Питання для обговорення:

1. Умови отримання згоди на концентрацію (злиття).
2. Визначення порогових показників учасників концентрації.
3. Порядок подачі заяви на концентрацію.
4. Порядок розгляду заяв (справ) про концентрацію.

Термінологічне завдання: концентрація суб'єктів господарювання, вирішальний вплив, відносини контролю, недружнє придбання.

Задачі:

1. До Антимонопольного комітету надійшла заява про надання згоди на створення товариства «Агропромислова фінансово-інвестиційна цукрова компанія», метою якого має бути здійснення спільної підприємницької діяльності у сфері виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції за рахунок підвищення ефективності переробки цукрового буряку і реконструкції та модернізації цукрових заводів за допомогою залучення у сільське господарство України іноземних інвестицій, сучасних технологій, техніки й устаткування.

Засновниками товариства є: Фонд державного майна від імені чотирьох державних цукрових заводів і одного радгоспу; чотири акціонерних товариства - цукрові заводи і комбінати; спільні українсько-ірландське та українсько-австрійсько-німецьке підприємства, що діють на загальнодержавних ринках цукру і реалізації сільськогосподарської продукції, а також на регіональних ринках чотирьох областей України з надання послуг щодо збереження і переробки цукрового буряку.

Під час розгляду справи було встановлено, що створюване товариство не займає монопольного становища на зазначених ринках, але погроза цього може виникнути при

збільшенні кількості його учасників за рахунок інших цукрових заводів та інших об'єднань.

Вирішіть справу.

2. Керуючись необхідними нормами Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Положенням «Про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання» від 19.02.2002 № 33-р., наведіть свій приклад здійснення концентрації у вигляді набуття безпосередньо або через інших осіб контролю одним або кількома суб'єктами господарювання над одним або кількома суб'єктами господарювання. При цьому дайте відповідь на питання:

1. У яких випадках (які при цьому враховуються порогові показники) зазначена концентрація суб'єктів господарювання визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

2. Яка відповідальність повинна наступити за концентрацію з вашого прикладу, якщо на таку концентрацію не буде отримано дозволу органів АМКУ.

3. Керуючись необхідними нормами Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Положенням «Про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання» від 19.02.2002 р., наведіть свій приклад здійснення концентрації у вигляді створення суб'єкта господарювання двома і більше суб'єктами господарювання. При цьому дайте відповідь на питання:

1. У яких випадках (які при цьому враховуються порогові показники) зазначена концентрація суб'єктів господарювання визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

2. Яка відповідальність повинна наступити за концентрацію з вашого прикладу, якщо на таку концентрацію не буде отримано дозволу органів АМКУ.

4. Керуючись необхідними нормами Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Положенням «Про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання» від 19.02.2002 р., наведіть свій приклад здійснення концентрації у вигляді злиття суб'єкта господарювання або приєднання одного суб'єкта господарювання до іншого. При цьому дайте відповідь на питання:

1. У яких випадках (які при цьому враховуються порогові показники) зазначена концентрація суб'єктів господарювання визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

2. Яка відповідальність повинна наступити за концентрацію з вашого прикладу, якщо на таку концентрацію не буде отримано дозволу органів АМКУ.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «економічна концентрація».
2. Які порогові показники учасників концентрації?
3. Яка підвідомчість справ про надання згоди на концентрацію?
4. Які відомості повинна містити заява про надання згоди на концентрацію?
5. Які строки розгляду заяви (справи) про надання згоди на концентрацію?
6. Які підстави відмови у прийнятті заяви про надання згоди на концентрацію до розгляду?
7. Які рішення можуть бути прийняті АМКУ за результатами розгляду заяви (справи) про надання згоди на концентрацію?

8. Які нормативно-правові акти регулюють порядок надання згоди на економічну концентрацію?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).

2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

3. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

4. Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>. (дата звернення 25.12.2022).

5. Положення про порядок подання заяв до АМКУ про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію): Розпорядження АМКУ від 19.02.2002 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02>. (дата звернення 25.12.2022).

6. Методичні рекомендації щодо застосування поняття контролю затверджені протокольним рішенням АМКУ від 01.11.2018 р. Режим доступу. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=145288&schema=main>. (дата звернення 25.12.2022).

7. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

8. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. – 432 с.

9. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

10. Савка Сніжана. Контроль за концентраціями як напрям гармонізації конкурентного законодавства України з правом ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 100-104.

11. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

12. Чабан Л. Підходи до надання дозволу на економічну концентрацію суб'єктів господарювання: міжнародний аспект. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. Київ, 2014. №3-4 (54-55). С. 39-50. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=125235&schema=main>.

13. Швидка Тетяна. Регулювання та контроль за злиттям й поглинанням суб'єктів господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №2. С. 63-68. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/12.pdf>.

Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання (2 год.)

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на види узгоджених дій (горизонтальні, вертикальні, конгломератні, змішані, рівноцінні), визначити, які узгоджені дії потребують дозволу, а які дії дозволяються і не потребують дозволу АМКУ та за наявності яких умов, а також порядок подачі і розгляду заяв про надання дозволів на узгоджені дії.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види узгоджених дій.
2. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання.
3. Порядок подачі та розгляду заяв (справ) про надання дозволів на узгоджені дії.

Термінологічне завдання: узгоджені дії, горизонтальні узгоджені дії, вертикальні узгоджені дії, конгломератні узгоджені дії, змішані узгоджені дії.

Практичні завдання:

1. На ринку послуг з проявки кольорової фотоплівки у м.Вінниці діяло 8 юридичних осіб і 2 приватні підприємці. З 1.05.99 р. всі вказані суб'єкти господарювання одночасно підняли ціну за надання послуги з проявки кольорової фотоплівки з 1грн.80к. до 2.грн.50к. Причому, в разі придбання фотоплівки споживачами у цих суб'єктів господарювання, її проявка здійснювалась безкоштовно.

Під час перевірки господарської діяльності ТзОВ "Спалах", яке входило до складу юридичних осіб, що надавали послуги з проявки кольорової фотоплівки у м.Вінниці, уповноважені службовці відповідного територіального відділу виявили документ, який було підписано представниками усіх 10 суб'єктів господарювання, що надавали згадані послуги. У цьому документі було передбачено домовленість про збільшення ціни за проявку кольорової фотоплівки з 1.05.99 р. та надання даної послуги безкоштовно в разі придбання фотоплівки у цих 10 суб'єктів господарювання. Представник ТзОВ "Спалах" пояснив, що даний документ не має юридичного значення, оскільки чинне цивільне законодавство України не передбачає такого виду угод.

За результатами перевірки розпорядженням Голови Вінницького територіального відділу Антимонопольного комітету України на всіх 10 суб'єктів господарювання було накладено фінансові стягнення за порушення антимонопольного законодавства. Чи правомірні дії Голови територіального відділення?

2. Обласне орендне підприємство елеваторної та зернопереробної промисловості і Комбінат хлібопродуктів № 1 входять до складу ПО "Елеваторзернопром" на правах юридичних осіб. Разом їм належить 60% регіонального ринку послуг з переробки зерна. У 1999 р. натуроплата за переробку ними давальницького зерна становила від 20 до 25% загальної кількості переробленого зерна. Однак із січня 2000 р. На підставі рішення техніко-економічної ради ПО "Елеваторзернопром" вказані підприємства підняли натуроплату за переробку давальницького зерна до 30% від загальної кількості переробленого зерна. При цьому здійснення таких погоджених дій статутом виробничого об'єднання не було передбачено. Це дало змогу обласному орендному підприємству елеваторної та зернопереробної промисловості додатково одержати від споживачів 27,3 т зерна або незаконно отриманий прибуток у сумі 4.019 грн., а хлібокомбінату - відповідно 5,35 т або 632 грн.

Кваліфікуйте дії обласного орендного підприємства і комбінату хлібопродуктів.

3. Наведіть приклади горизонтальних, вертикальних і конгломератних антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання і дайте їх характеристику.

4. Визначити тип узгоджених дій:

а) створення металургійним, фармацевтичним підприємством і хлібозаводом асоціації;

б) укладення договору про спільну діяльність між млинкомбінатом і хлібозаводом;

в) створення асоціації міні-пекарень;

г) укладення договору про спільну діяльність між металургійним і машинобудівним заводами.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «узгоджені дії».

2. Які порогові показники учасників узгоджених дій?

3. Які види узгоджених дій?

4. Які узгоджені дії вважаються рівноцінними?

5. Які обов'язкові реквізити заяви про надання згоди на узгоджені дії?

6. Який порядок розгляду заяв про надання згоди на узгоджені дії?

7. Який порядок справ про надання згоди на узгоджені дії?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).

2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

3. Порядок надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>. (дата звернення 25.12.2022).

4. Положення про порядок подання заяв до органів АМКУ про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання: Розпорядження АМКУ від 07.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0238-02#Text>.

5. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

6. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів АМК України на узгоджені дії суб'єктів господарювання: Розпорядження АМКУ від 12.02.2002 р. №27-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0239-02#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

7. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

8. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.

9. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.

10. Каштанов О. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання: сутність, форми та суб'єкти. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 7. С. 56-

59.

11. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

12. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

13. Цікало В. Адаптація законодавства України про антиконкурентні угоди між суб'єктами господарювання до законодавства Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №7. С. 76-79.

14. Шумило І. Антиконкурентні узгоджені дії. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. №1.

Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції (2 год.)

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми потрібно звернути увагу на конкретні прояви недобросовісної конкуренції, визначення понять ділова репутація, комерційна таємниця, порівняльна реклама тощо.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види недобросовісної конкуренції, її ознаки.
2. Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця).
3. Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції.
4. Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.
5. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію.
6. Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції.

Термінологічне завдання: конкуренція, недобросовісна конкуренція, ділова репутація, порівняльна реклама, дискредитація господарюючого суб'єкта, комерційна таємниця.

Практичні завдання:

1. Спільне підприємство "У" (далі - СП "У") звернулося до територіального відділення Антимонопольного комітету України із заявою про недобросовісну конкуренцію з боку виробничої комерційної фірми "М" (далі - ВКФ "М").

Для маркування частини своєї продукції (солодкі газовані напої, столова вода) ВКФ "М" використовувала етикетки, ідентичні етикеткам СП "У" із незначною модифікацією (зрізана крайка). При цьому на етикетках залишався знак із логотипом СП "У". Крім того, ВКФ "М" використовувала для найменування своєї столової води назву "У" (похідне від назви СП "У").

Кваліфікуйте дії ВКФ "М".

2. До Черкаського територіального відділення Антимонопольного комітету звернувся із заявою Черкаський завод будматеріалів у зв'язку з тим, що інше підприємство будматеріалів у вітрині свого магазину розмістило браковану черепицю з написами:

"Шановні покупці, таку "якісну" черепицю ви можете придбати у наших сусідів на заводі будматеріалів. Ціна така ж, як за якісну. Подумайте".

У процесі розслідування справи було встановлено, що за період 1998-1999 рр. претензій від споживачів на якість черепиці Черкаського заводу будматеріалів не надходило.

Кваліфікуйте дії відповідача.

3. До Антимонопольного комітету України звернулося акціонерне товариство "Б" (далі АТ "Б") із заявою про незаконне використання знака для товарів і послуг "Б" приватним підприємством "Т" (далі - ПП "Т").

АТ "Б" подало до Держпатенту України заявку на реєстрацію комбінованого знака для товарів і послуг (словесний елемент -"Б", що виконаний літерами українського алфавіту і являє собою єдине слово, і образотворчий елемент у вигляді райдуги, розміщеної над словесним елементом).

ПП "Т" використовувало позначення "Б" (словесний елемент вищевказаного комбінованого знака для товарів і послуг АТ "Б"), зокрема в рекламі і під час здійснення торгової діяльності.

Зібраними під час розгляду справи доказами доведено, що такі дії ПП "Т" можуть привести до змішування з діяльністю АТ "Б".

Кваліфікуйте дії ПП "Т".

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки недобросовісної конкуренції?
2. Які види недобросовісної конкуренції?
3. Назвіть поняття та ознаки неправомірного використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця).
4. Назвіть поняття та ознаки створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції.
5. Назвіть поняття та ознаки неправомірного збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.
6. Які види юридичної відповідальності передбачені чинним законодавством у правопорушеннях у сфері добросовісної конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).
2. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 25.12.2022).
4. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р.

№5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

5. Бакалінська О.О. Конку rentне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

6. Бакалінська О.О. Недобросовісна конкуренція як форма зловживання суб'єктивним цивільним правом. *Вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право.* Київ, 2012. №2(14). С. 141-146. URL: http://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/3241/1/25_bak.pdf

7. Безух Олександр. Захист від недобросовісної конкуренції в системі забезпечення безпеки підприємництва. *Підприємництво, господарство і право.* 2004. №7.

8. Городецька Н. Недобросовісна конкуренція на ринку лікарських засобів. *Теорія і практика інтелектуальної власності.* 2019. №1. С. 33-39. URL: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2019/1_2019/5.pdf

9. Громенко Ю. Порівняльна реклама як предмет правового регулювання в законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №6. С. 50-53.

10. Дюкарева-Бержаніна Катерина. Захист комерційної таємниці в судовому провадженні. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. №3. С. 14-17. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/4.pdf>.

11. Капіца Ю. Захист комерційної таємниці в Європейських країнах та Україні. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №11. С. 16-20.

12. Конку rentне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

13. Кравченко Тетяна. Поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання»: визначення та правова природа. *Підприємництво, господарство і право.* 2019. №3. С. 93-99.

14. Кравчук Д. Методичний підхід щодо встановлення неправомірного використання позначень відповідно до статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». *Конку rentція. Вісник Антимонопольного комітету України.* Київ, 2014. №1-2 (52-53). С. 14-19. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.

15. Кулішенко Валерія. Ознаки недобросовісної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право.* 2004. №9.

16. Сінічкіна Л., Баранович М. Галузеві правила професійної етики як механізм саморегулювання та засіб попередження недобросовісної конкуренції. *Конку rentція. Вісник Антимонопольного комітету України.* Київ, 2014. №1-2 (52-53). С.8-13. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.

17. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конку rentне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

18. Швидка Т. Проблеми забезпечення добросовісної конкуренції та впровадження правил ринкової економіки. *Підприємництво, господарство і право.* 2021. №3. С. 126-131. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/20.pdf>.

19. Щокін Р.Г. Сутність недобросовісної конкуренції за господарським законодавством України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* Одеса, 2014. №11. Т.2 С.18-21. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/7.pdf.

Тема 9: Процесуальні норми конкурентного законодавств (2 год.)

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на відмінності планових перевірок від позапланових, документи, які готуються для проведення перевірок, а також на підвідомчість розгляду заяв (справ) органам Антимонопольного комітету України, права і обов'язки осіб, які беруть участь в розгляді справи та процедуру здійснення перегляду рішень у справах.

Питання для обговорення:

1. Порядок підготовки та проведення перевірок АМКУ.
2. Порядок розгляду заяв антимонопольними органами.
3. Розмежування компетенції антимонопольних органів.
4. Порядок розгляду справ антимонопольними органами.

Практичні завдання:

1. Скласти схему розмежування компетенції між органами АМКУ.
2. Схематично зобразити порядок розгляду заяви та справи АМКУ.

Питання для самоконтролю:

1. Які види перевірок здійснює АМКУ?
2. Назвіть підстави проведення позапланових перевірок АМКУ.
3. Які підстави звернення до АМКУ із заявами?
4. Які строки розгляду заяв антимонопольними органами?
5. Які рішення приймають органи АМКУ за наслідками розгляду заяв?
6. Які підстави відкриття справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
4. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
6. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
7. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

8. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

9. Шкляр Сергій. Міжнародно-правове регулювання контролю над дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №5. С. 45-48. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/8.pdf>.

Тема 10: Відповідальність за порушення конкурентного законодавства (2 год.)

Методичні рекомендації. При розгляді даної теми необхідно звернути увагу на основні види відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції та особливості застосування кожного з них.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
2. Штрафи та їх розміри передбачені у конкурентному законодавстві.
3. Поняття та порядок здійснення примусового поділу.
4. Адміністративна відповідальність передбачена за порушення конкурентного законодавства.
5. Порядок відшкодування шкоди.

Питання для самоконтролю:

1. Які види юридичної відповідальності передбачені чинним конкурентним законодавством?
2. Які особливості застосування штрафів у конкурентному праві?
3. Які особливості застосування примусового поділу?
4. Яка адміністративна відповідальність передбачена чинним законодавством України?
5. Який порядок та умови відшкодування шкоди у сфері захисту економічної конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.12.2022).
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення 25.12.2022).
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 25.12.2022).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від

07.12.1984 р., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

6. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text>. (дата звернення 25.12.2022).

7. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

8. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. К.: Таксон, 2004. 704 с.

9. Борцевич П.С. Проблеми застосування господарсько-правової відповідальності у сфері захисту економічної конкуренції. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія «Право». 2014. Вип.1 С. 152-156.

10.Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.

11.Кізіма Н. Економічні санкції, передбачені законодавством України, та їх родова належність. *Право України*. 2002. № 6. С. 132-136.

12.Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

13.Маякін Дмитро. Запровадження солідарної відповідальності в конкурентному праві України як шлях до підвищення ефективного правового регулювання у сфері захисту економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №5. С. 28-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/5.pdf>.

14.Пелипенко О. Примусовий поділ суб'єктів господарювання внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Юрид. радник*. 2007. №6. С. 74–77.

15.Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

16.Шкляр С., Булаєва О. Відшкодування збитків за порушення конкуренції: національні та світові тенденції private enforcement. *Юридична газета*. 10 вересня 2019 р. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/vidshkoduvannya-zbitkiv-za-porushennya-konkurenciyi-nacionalni-ta-svitovi-tendenciyi-private-enforce.html>.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Положення про порядок організації і контролю самостійної роботи студентів Навчально-наукового юридичного інституту, затвердженого вченою радою ННЮІ (протокол № 5 від 28.02.2017 р.) визначає *індивідуальну роботу як форму самостійної роботи*.

Відповідно до п. 3.2. Положення *індивідуальна робота* передбачає можливість вибору студентом з переліку чи за рекомендацією викладача для персонального опрацювання завдання для виконання. В змісті таких завдань може бути робота з підручником, нормативно-правовим актом (зокрема, конспектування за заданою тематикою, підготовка повідомлення), практичні завдання, схематичні завдання, написання рефератів, доповідей, есе, аналіз нормативно-правових актів тощо.

Індивідуальна робота є видом позааудиторної самостійної роботи здобувача навчального, навчально-дослідницького чи практичного характеру у формі виконання індивідуального завдання.

Завдання для індивідуальних робіт є частиною навчально-методичного забезпечення дисципліни та готуються керівником відповідного навчального курсу до початку семестру та затверджуються на засіданні кафедри.

Такі завдання також повинні супроводжуватись рекомендаціями щодо їх виконання та оцінювання в межах кількості балів визначеної в *Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами та доповненнями) (оцінюється за 5-бальною системою від 1 до 5 балів)*. Індивідуальні завдання виконують здобувачі вищої освіти самостійно під керівництвом науково-педагогічних працівників.

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Конкурентне право» – це форма організації самостійної роботи, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Мета індивідуальної роботи – самостійне, додаткове осмислення програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування здобувачем знань з навчальної дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Конкурентне право» може бути у формі:

- 1. реферування наукових публікацій та виступ на їх основі;**
- 2. виконання есе або наукової роботи;**
- 3. підготовка та оформлення рефератів, презентації;**

Нижче наводиться орієнтовний перелік індивідуальних завдань. Студенту (за погодження із викладачем) надається можливість виконати індивідуальне завдання за самостійно сформульованою ним темою.

Виконання (презентація) індивідуального завдання по конкретній тематиці здійснюється в часових рамках проведення семінарського заняття, на якому

розглядається ці питання. Готується в електронному варіанті, який прикріплюється у Classroom або надсилається на електронну адресу викладача: iryna.banasevych@pnu.edu.ua

1. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ У ФОРМІ РЕФЕРУВАННЯ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ здійснюється з метою ознайомлення із першоджерелами даної дисципліни.

Реферування – це процес аналітичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документу, знаходженні найвагоміших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків тощо). Процес реферування – низка логічних операцій, таких як: оцінка, відбір, аналіз та узагальнення відомостей, що містяться в первинному документі.

Наукові статті чи автореферати підбираються самостійно та повинні відповідати темі семінарського (практичного) заняття або темі самостійної роботи, яка виноситься на це заняття. Статті та автореферати повинні бути видані за останні 5 років. Реферат не повинен бути цитатником тексту статті (автореферату), а містити власні узагальнення, системні висновки щодо даної публікації. Якщо реферуванню підлягають наукові статті, то їх кількість не менше трьох.

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ У ФОРМІ ЕСЕ (більш ширшого за обсягом – **наукової роботи**) виконується здобувачем самостійно. Тема есе погоджується із викладачем індивідуально.

Есе – наукові, критичні та інші нариси, які відзначаються оригінальністю суджень і особливістю форми. Есе оформляється у вигляді письмової роботи обсягом до 8-10 сторінок та повинно розкривати актуальність теми, обґрунтованість висновків та містити перелік використаної літератури. Посилання на джерело по тексту роботи оформляти у квадратних дужках.

Наукова робота проводиться студентом за визначеною викладачем темою. Структура наукової роботи: вступ (тема, мета та завдання роботи та основні її положення); теоретичне обґрунтування (виклад базових теоретичних положень, законів, принципів тощо, на основі яких виконується завдання); методи (вказуються і коротко характеризуються); основні результати роботи (подаються результати, схеми, систематизована реферативна інформація та її аналіз); висновки; список використаної літератури. Підготовка наукової роботи здійснюється на основі опрацювання, крім законодавства та підручників (навчальних посібників), наукової літератури з обраної проблеми. Обсяг наукової роботи – до 30 сторінок.

Орієнтовний перелік тем для есе (рефератів):

- 1) Основні критерії, за якими визначаються типи ринків.
- 2) Товарний ринок і чинники, що впливають на його межі.
- 3) Цінові зловживання монопольним становищем.
- 4) Основні напрямки гармонізації конкурентного законодавства України з правом ЄС у сфері недобросовісної конкуренції.
- 5) Основні напрями державної політики із забезпечення добросовісної конкуренції.
- 6) Порівняльна реклама як недобросовісна конкуренція.
- 7) Захист комерційної таємниці в Європейських країнах та Україні.

- 8) Особливості і умови застосування примусового поділу як міри відповідальності.
- 9) Місце конкурентного права в системі права України.
- 10) Сучасні тенденції систематизації й уніфікації конкурентного законодавства.
- 11) Контроль за концентраціями як напрям гармонізації конкурентного законодавства України з правом ЄС.
- 12) Відшкодування збитків за порушення конкуренції: національні та світові тенденції private enforcement.

3. ПІДГОТОВКА ТА ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ЗАПРОПОНОВАНИХ ТЕМ

Така форма індивідуального заняття має на меті узагальнення та систематизацію знань, які студенти отримують у процесі навчання.

Презентація – це електронний документ, що являє собою набір слайдів, призначений для демонстрації в аудиторії. Метою будь-якої презентації є візуальне подання систематизованої автором інформації з обраної тематики. Електронна презентація, виконана за допомогою програми Microsoft PowerPoint або її аналогів — зручний спосіб донести інформацію аудиторії.

Створення презентації здійснюють при дотриманні таких правил щодо її змісту та оформлення.

1. Виділення основної ідеї:
 - слайд має ілюструвати лише одну думку;
 - інформація на слайді має містити лише основні положення виступу.
2. Підбір лише такого матеріалу, що підтверджує основні ідеї презентації:
 - підбір графічного, аудіо- та відеоматеріалів;
 - подання прикладів, порівняння, довідкової інформації.
3. Логічність послідовності подання матеріалу. Матеріал презентації можна розташувати у хронологічній або тематичній послідовності.

Визначення структури презентації передбачає визначення кількості слайдів у презентації, наповнення кожного слайду. Для досягнення кращого результату бажано керуватися такими правилами:

- Не заповнюйте слайд занадто великим обсягом інформації.
 - Використовуйте короткі речення.
 - Кількість рядків тексту на слайді і кількість слів у рядку — до 8.
 - Для виділення найважливішої інформації використовуйте рамки, границі, заливку, різні розміри та кольори шрифтів тощо.
 - Фон слайда й анімаційні ефекти не мають відволікати увагу від змісту.
 - Текст слайда має легко читатися, тобто бути контрастним відносно фону (темний текст на світлому фоні або білий — на темному) і достатньо великим.
 - Підпис до ілюстрації бажано розмістити під малюнком.
- Горизонтальні, вертикальні, конгломератні і змішані антиконкурентні узгоджені дії.

Орієнтовний перелік тем для презентацій:

- 1) Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
- 2) Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань.

3) Умови отримання згоди на концентрацію (злиття) в антимонопольних органах суб'єктами господарювання.

4) Умови, при яких необхідне отримання згоди антимонопольних органів на узгоджені дії.

5) Неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки.

6) Неправомірне використання товару іншого виробника

7) Копіювання зовнішнього вигляду виробу.

8) Порівняльна реклама.

9) Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця).

10) Купівля – продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом.

11) Схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця).

12) Схилення господарюючого суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом.

13) Підкуп працівника постачальника.

14) Підкуп працівника покупця (замовника).

15) Досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

16) Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

17) Підвідомчість розгляду заяв (справ) органам.

18) Антимонопольного комітету України.

19) Розгляд справ антимонопольними органами.

20) Штрафи та діючі розміри штрафів у конкурентному законодавстві.

21) Система органів у сфері контролю за діяльністю природних монополій.

4. ПІДБІР НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ ДО ЗАПРОПОНОВАНОЇ ТЕМАТИКИ

Виходячи з обраної проблематики студент самостійно підбирає необхідний інформаційний матеріал. *Інформаційну базу* дослідження складають бібліографічні, інформаційні й довідкові видання, статистичний і фактичний матеріал, історичні джерела, законодавчо-нормативні документи тощо. Робота над пошуком необхідних літературних та інших інформаційних джерел починається з огляду систематичних та алфавітних каталогів наукових бібліотек, відкритих книжкових фондів, реферативних оглядів, бібліографічних покажчиків, посиланнях в книгах і статтях тощо.

По обраній тематиці студенту необхідно підібрати не менше **10 джерел**. Наукові джерела повинні відповідати саме цій темі, а не носити загальний характер. Перелік не повинен повторювати джерела, включені до списку рекомендованих у Методичних вказівках з відповідної навчальної дисципліни. Публікації повинні бути за останні 5 років.

На основі підбраного до теми дослідження інформаційного матеріалу складається *список використаних джерел, який повинен бути оформлений відповідно до вимог бібліографічного опису*.